

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

THE NATURE AND VALUE OF THE STATE-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF HEALTH PROTECTION

У статті розкрито сутність поняття «державно-приватне партнерство» загалом та в медичній сфері зокрема. Встановлено, що державно-приватне партнерство є юридично оформленою системою економічних відносин між державою (муниципалітетом) та приватним підприємцем, предметом якої виступають об'єкти державної та / або комунальної власності, а також послуги, що здійснюються державними і муниципальними органами, організаціями, установами і підприємцями. Наведено специфічні особливості проектів ДПП у сфері охорони здоров'я. Висвітлено мету державно-приватного партнерства в медичній сфері. Розкрито головні напрями відносин у сфері охорони здоров'я між державою та приватним сектором. Схематично наведено принципи та переваги державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Розкрито значення державно-приватного партнерства в Україні у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, медична сфера, переваги від державно-приватного партнерства, значення державно-приватного партнерства.

В статті раскрыта сущность понятия «государственно-частное партнерство» в целом и в медицинской сфере в частности. Установлено, что государственно-частное партнерство является юридически оформленной системой экономических отношений между государством (муниципалитетом) и частным предпринимателем, предметом которой выступают объекты государственной и/или коммунальной собственности, а также услуги, оказываемые государственными и муниципальными органами, организациями, учреждениями и

предпринимателями. Приведены специфические особенности проектов ГЧП в сфере здравоохранения. Освещены цели государственно-частного партнерства в медицинской сфере. Раскрыты главные направления отношений в сфере здравоохранения между государством и частным сектором. Схематично приведены принципы и преимущества государственно-частного партнерства в сфере здравоохранения. Раскрыто значение государственно-частного партнерства в Украине в сфере здравоохранения.
Ключевые слова: государственно-частное партнерство, медицинская сфера, преимущества от государственно-частного партнерства, значение государственно-частного партнерства.

The article reveals the essence of "public-private partnership" in general and in the medical sphere. It was established that public-private partnership is a legally established system of economic relations between the state (municipality) and a private entrepreneur, the subject of which are objects of state and / or communal property, as well as services performed by state and municipal authorities, organizations, institutions and entrepreneurs. Specific features of PPP projects in the field of health are presented. The purpose of public-private partnership in medical sphere is highlighted. The main directions of healthcare activities between the state and the private sector are revealed. The principles and benefits of public-private partnership in the medical field are presented schematically. The importance of public-private partnership in Ukraine in the medical sphere is revealed.

Key words: public-private partnership, medical sphere, principles of public-private partnership, advantages of public-private partnership, importance of public-private partnership.

УДК 336.1

Турчак Д.В.

аспірант

Національної академії державного управління при Президентіві України

Постановка проблеми. Охорона здоров'я – це один із базових соціальних інститутів суспільства, що включає в себе сукупність організацій і практик, спеціалізованих у сфері охорони здоров'я населення. В Україні вирішується завдання розвитку конкурентоспроможної, ефективно керованої, фінансово стійкої системи охорони здоров'я. Для забезпечення розвитку охорони здоров'я потрібне залучення додаткового капіталу, який повинен надходити за рахунок реалізації форм співпраці держави та приватного бізнесу. Перспективною для інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я залишається збалансована взаємодія двох форм управління: державної і приватної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значення державно-приватного партнерства, зокрема у сфері охорони здоров'я, відображене в наукових працях таких відомих вчених, як: Дзекунскас В.С., Дубок І.П., Камінська Т.М.,

Колесніков С., Коптева Л.Н., Мартякова О.В., Мещерякова Ж.В., Мішеніна Г.А., Мішеніна Н.В., Поліна Н.А., Разумовський А.В., Трикоз І.В., Шилепницький П.І., Ярова І.Є. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні в Україні більшість досліджень присвячено окремо державно-приватному партнерству, а щодо сфери охорони здоров'я, то це питання є малодослідженим, що зумовило вибір теми даної статті.

Мета статті полягає в розкритті сутності та значення державно-приватного партнерства в Україні у сфері охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Існують різні підходи до визначення терміна «державно-приватне партнерство», який можна розглядати в широкому та вузькому розумінні. У вузькому розумінні державно-приватне партнерство – це «конкретні проекти, що реалізуються спільно державними органами і

приватними компаніями на об'єктах державної та муніципальної власності» [1, с. 139].

Різні варіанти назв одних і тих самих механізмів ускладнюють формулювання такого широкого визначення, як державно-приватне партнерство, та уповільнюють обмін знаннями в даній галузі. Але, попри різноманітні назви, всі ці терміни окреслюють партнерські відносини, що охоплюють державний і приватний сектор економіки. Вони базуються на залученні ресурсу, який спрямований на реалізацію колективних проектів, що мають мету досягти поставлених обома сторонами цілей. Із цього випливає можливість виокремити певні діалектичні зв'язки ряду утворень, що розкривають суть поняття «державно-приватне партнерство».

П.І. Шилепницький дає визначення ДПП у широкому розумінні: «Це відносини, які виникають між державою в особі уряду, органів державної влади та самоврядування, державних установ, підприємств, організацій, з одного боку, а з іншого боку – з приватним сектором в особі суб'єктів господарювання недержавної форми власності, громадськими організаціями, місцевими спільнотами з приводу перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального користування, виробництва товарів та надання послуг, які традиційно вважалися монополією держави, врегулювання між сторонами у зв'язку із цим таких питань: розподіл відповідальностей, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участь в управлінні та розподілі прибутку, що базується на принципах рівності, відкритості, недискримінації, змагальності, підвищення ефективності та мінімізації ризиків і витрат» [9].

У контексті вищевикладеного пропонуємо своє власне визначення: ДПП – це юридично оформлена система економічних відносин між державою (муніципалітетом) та приватним підприємцем, предметом якої виступають об'єкти державної та / або комунальної власності, а також послуги, що виконуються державними і муніципальними органами, організаціями, установами і підприємцями. Дана форма відносин оформлюється на фіксований термін і передбачає не тільки співфінансування, але і поділ ризиків.

Як уже зазначалося, проблема взаємодії держави і приватного бізнесу у сфері охорони здоров'я є багатогранною, і однією з граней її виступає державно-приватне партнерство. У найширшому сенсі державно-приватне партнерство є сукупністю форм довгострокової взаємодії держави і бізнесу для вирішення

суспільно значущих проблем на взаємовигідних умовах [3].

Специфічними особливостями проектів ДПП у сфері охорони здоров'я є такі: зобов'язання скорочення мережі державних та комунальних закладів охорони здоров'я (наслідком передачі відповідного об'єкта приватному партнеру не повинна стати втрата можливості надання медичних послуг державним чи комунальним закладам охорони здоров'я); особлива структура суб'єктів відносин, адже сторона державного партнера має бути представлена або на рівні Міністерства охорони здоров'я України (для об'єктів державної власності, що знаходяться в його управлінні), або на рівні органів місцевого самоврядування (для об'єктів комунальної власності); необхідність збалансування соціальної та комерційної складової частини проекту (повернення інвестицій приватного партнера здійснюється, як правило, за рахунок надання платних послуг); конституційні обмеження щодо платності послуг у державних і комунальних закладах охорони здоров'я, вичерпність переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах [5].

Мета державно-приватного партнерства в медичній сфері полягає в підвищенні якості медичних послуг, забезпеченні високої ефективності бюджетного фінансування та функціонування за рахунок залучення практики приватних партнерів тощо.

Слушною є думка О. Мартякової, яка виділяє кілька напрямів діяльності у сфері охорони здоров'я між державою та приватним сектором, зокрема:

1. У виробничій сфері охорони здоров'я за приватним сектором залишається фармацевтична діяльність, медичне обладнання, устаткування, інструменти та засоби медичного призначення; допоміжні матеріали медичного призначення (меблі, медичний одяг тощо); в державних установах та закладах зусиллями публічно-приватного партнерства вирішуються питання: фармацевтики; медичного обладнання, устаткування, інструментів та засобів медичного призначення; реконструкції та ремонтно-будівних робіт медичних закладів та споруд.

2. У невиробничій сфері охорони здоров'я за приватним сектором залишається аптечний бізнес; спеціалізовані ЗМІ (медичного профілю); нетрадиційна народна медицина; первинна медицина (приватні медичні кабінети, інститут сімейного лікаря); вторинна (спеціалізована) та третинна (високоспеціалізована) медицина (діагностика, лікування у приватній

практиці); організації медичного страхування; медичні фірми-посередники і консультанти.

3. Зусиллями публічно-приватного партнерства підтримуються вторинна (спеціалізована) та третинна (високоспеціалізована) меди-

цина (діагностика, лікування); санаторно-курортні послуги (оздоровлення та реабілітація); медичні дослідження, наука, освіта (створення Інституту підготовки управлінських кадрів для сфери охорони здоров'я на базі медичної

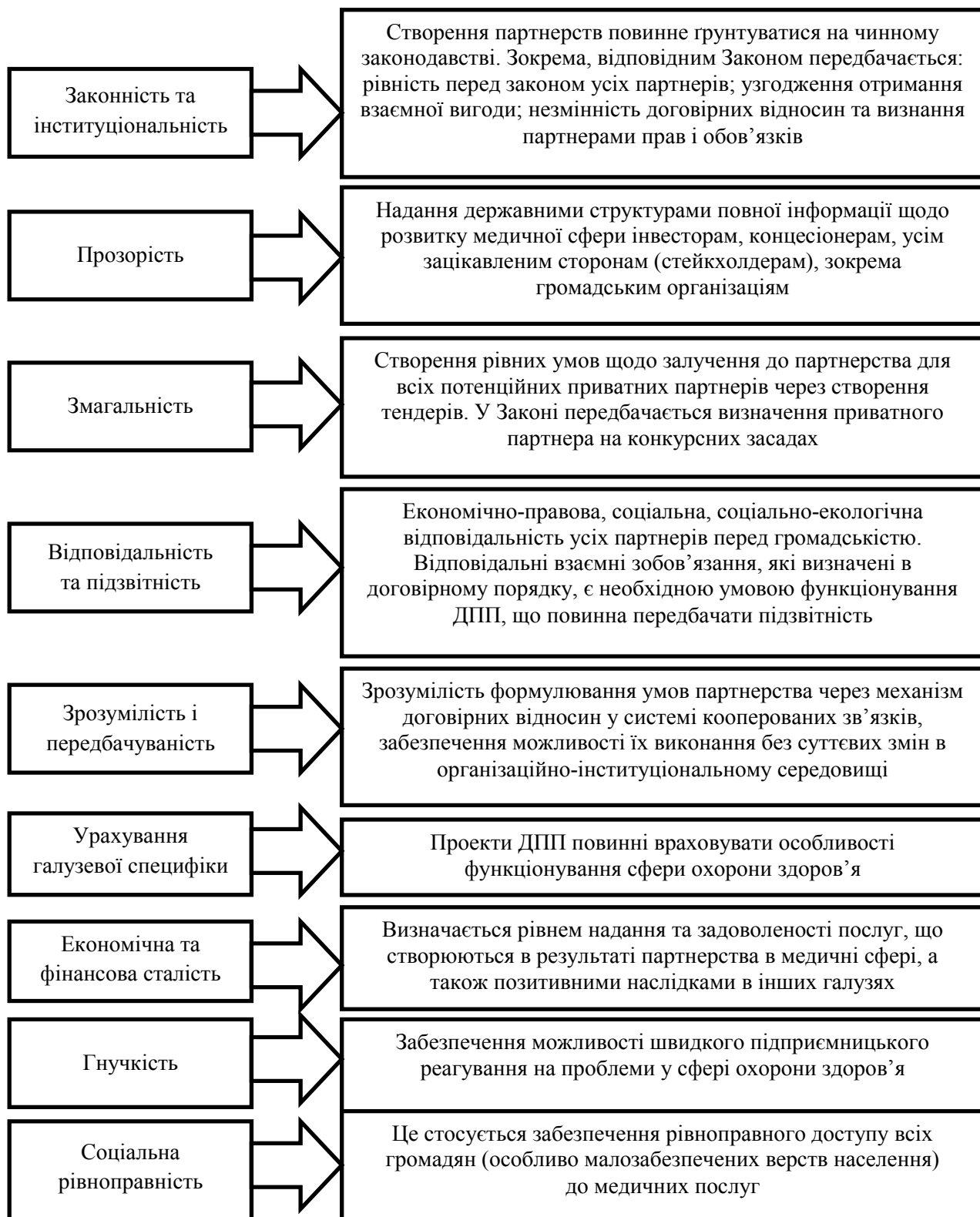

Рис. 1. Принципи державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я*

* Складено автором на основі [7]

освіти); профілактика (спорт, відпочинок у дитячих таборах, фізкультура, «зелений» туризм).

3. Державний сектор утримує донорську службу (варто зауважити, що в мережі Інтернет оприлюднене повідомлення про Проект розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові», яким передбачається залучення приватного бізнесу та громадськості для розвитку системи, запровадження інноваційних технологій та промотування донорства крові, включаючи можливість формування державно-приватного партнерства щодо організації обігу компонентів донорської крові, а також аудиту належного клінічного застосування компонентів донорської крові); первинну (медико-санітарна допомога, інститут сімейного лікаря), екстрену та медицину катастроф; медичне забезпечення оздоровлення дітей, вагітних, пенсіонерів та інвалідів; санаторно-курортне оздоровлення після складних операцій та захворювань (реабілітація); контроль та управління сфери охорони здоров'я [4, с. 39–40].

Державно-приватне партнерство є ефективним інструментом вирішення ряду важливих соціально-економічних завдань, сприяє підвищенню якості обслуговування пацієнтів і доступності дорогих видів лікування, а також модернізації системи інформування, підвищенню рівня кваліфікації медичного персоналу тощо [6, с. 255].

Актуальність і неминучість державно-приватного партнерства в охороні здоров'я зумовлені розвитком договірної економіки, яка в розвинених країнах прийшла на зміну вільному ринку. Її спричинили ринкові «провали», а саме зростання ризиків запеклої конкуренції та трансакційних витрат, індиферентність до соціальних питань, орієнтир виключно на платоспроможні потреби громадян, відсутність державного контролю за ходом виконання ринкових угод. З іншого боку, поява приватних гравців в охороні здоров'я є цілком закономірним прагненням до використання конкурентних стимулів в галузі, яка тривалий час була надцентралізованою. Метою є зменшення невідповідності розподілу суспільних ресурсів дійсним уподобанням громадян, отримання ренти від управлінських посад в охороні здоров'я, бюрократизму і волюнтаризму, слабкої мотивації до нових медичних технологій [2].

Державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я може сприяти досягненню цілей, поставлених перед охороною здоров'я: зниження смертності від керованих причин, підвищення народжуваності, поліпшення якості медичної допомоги, збільшення тривалості життя та, як наслідок, загальне підвищення здоров'я населення.

Розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я повинен спиратися на певні принципи, див. рис. 1.

Рис. 2. Переваги від державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я*

* Власне розроблення автора

У межах діяльності органів охорони здоров'я така взаємодія сторін дає можливість задіювати механізми, що впливають на покращення показника здоров'я та зможу дбати про збереження соціальної урівноваженості суспільства, покращення рівня медичної допомоги, наближення його до рівня міжнародної якості, також з'являється перспектива оптимізації державних витрат і зведення до мінімуму структурних диспропорцій – усе це виступає для галузі охорони здоров'я потужним засобом реформування.

Від реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я переваги отримують усі його учасники (рис. 2).

Співзв'язок, який утворюють держава та приватний бізнес, у сфері охорони здоров'я був би ефективним у безкоштовному медичному обслуговуванні під час безпосереднього задіювання приватних медичних організацій, такого як участь приватних медичних установ в обов'язковому медичному страхуванні (далі – ОМС); у безоплатній допомозі населенню в межах держзамовлення.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України виникає потреба створення нової організаційної моделі системи охорони здоров'я, яка б поєднувала приватну медицину і бюджетні медичні установи. В основу даної моделі покладено єдині принципи вітчизняної системи охорони здоров'я, які були сформовані і реалізовані на всіх етапах історичного розвитку країни. До них необхідно віднести принципи:

- доступності медичної допомоги незалежно від територіальної, відомчої, віково-статевої та расової приналежності пацієнта;
- висококваліфікованої медичної допомоги, що забезпечує відповідну якість на основі медико-економічних стандартів;
- превентивної спрямованості лікувальних і реабілітаційних програм і дотримання технології диспансеризації окремих контингентів населення;
- розроблення та використання високих медичних, організаційних та інформаційних технологій;
- здійснення стратегічного управління системою охорони здоров'я на основі пріоритетних цільових комплексних програм;
- досягнення найвищого рівня здоров'я і якості життя популяції [8, с. 21].

Отже, впровадження партнерства між державою та бізнесом стане передумовою залучення додаткових ресурсів для державної сфери охорони здоров'я. Розподілення функцій та областей, на які поширюються їхні дії в галузі охорони здоров'я, має розповсюджуватися на державний сектор, приватну меди-

цину та державно-приватне партнерство. Це матиме вплив на інноваційні форми, які забезпечує проектний менеджмент, стимулюватиме підприємство та його попит, вирішить медико-соціальні проблеми нашої держави.

Висновки. Таким чином, потенціал державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я є значним: взаємодія економічно зацікавлених партнерів, додаткові джерела інвестицій, розширення інноваційних можливостей тощо. Державно-приватне партнерство може внести вагомий внесок у вдосконалення медичної сфери в Україні за рахунок інвестиційної складової частини, оптимізації державних витрат, створення умов для технологічного прискорення і стабільного розвитку охорони здоров'я, розширення можливості вибору пацієнтом медичних організацій, що згодом призведе до підвищення якості та доступності медичної допомоги, поліпшення показників здоров'я та якості життя населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дубок І.П. Сутність та особливості державно-приватного партнерства. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. Вип. 2. С. 139–149.
2. Камінська Т. М. Державно-приватне партнерство в охороні здоров'я. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/45354/1/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8.pdf>.
3. Колесников С. Государственно-частное партнерство в здравоохранении. URL : <http://www.stel-vl.nichost.ru>.
4. Мартякова О.В. Державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № (13). С. 37–43.
5. Методичні рекомендації для державних та комунальних закладів охорони здоров'я для працівників органів управління у сфері охорони здоров'я для впровадження проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. URL : <http://moz.gov.ua/uploads/1/7840-1234567890.pdf>.
6. Мецержакова Ж.В. Государственно-частное партнерство в сфере здравоохранения: проблемы и пути решения. *Научный альманах*. 2015. № 12-1(14). С. 254–257.
7. Мішеніна Н.В. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері природо господарювання в умовах децентралізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 319–330.
8. Разумовский А.В., Полина Н.А., Коптева Л.Н. Перспективы развития государственно-частного партнёрства в здравоохранении. *Медицинский альманах*. 2013. № 2(26). С. 19–23.
9. Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика : монографія ; Ін-т регіональних досліджень НАН України. Чернівці, 2011. 455 с.